

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ганжа Наталія Валеріївна

*методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти,
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія
неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
м. Дніпро, Україна*

Інклюзивна освіта відіграє важливу роль у розвитку сучасного суспільства, оскільки створює умови для формування толерантного і справедливого середовища, яке враховує різноманітність потреб та можливостей усіх громадян. Останніми роками проблема інклюзивної освіти пов'язана не лише із збільшенням кількості дітей, які потребують корекційної допомоги, а і з перепідготовкою самих фахівців, які цю корекційну допомогу надають.

В умовах воєнного стану особливу роль набувають не лише організаційні проблеми, а й психологічні, соціальні та економічні труднощі, які впливають на всіх учасників освітнього процесу.

Перепідготовка фахівців інклюзивної освіти в Україні є важливою складовою розвитку системи освіти, оскільки інклюзивний підхід вимагає від педагогів глибоких знань та навичок роботи з учнями, які мають різноманітні освітні потреби. Програми перепідготовки фахівців з інклюзивної освіти зазвичай включають теоретичні курси, практичні семінари та тренінги, спрямовані на розширення знань і вдосконалення практичних навичок у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

В Україні державні і недержавні ініціативи в галузі перепідготовки фахівців інклюзивної освіти зосереджені на розробці та впровадженні національних програм, а також на підтримці освітніх інновацій, які сприяють адаптації системи освіти до потреб дітей з особливими освітніми потребами. Оцінка ефективності таких поточних моделей перепідготовки фахівців інклюзивної освіти в Україні є важливим етапом для визначення подальших кроків у розвитку цієї системи. На сьогоднішній день існуючі програми мають певні переваги, але й стикаються з низкою проблем.

Переваги існуючих моделей:

1. Зростання кількості фахівців. Програми перепідготовки дозволяють поступово збільшувати кількість педагогів, які мають навички роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

2. Інтернаціоналізація досвіду. Спільні ініціативи з міжнародними організаціями дозволяють українським фахівцям впроваджувати передовий досвід інклюзивної освіти з інших країн.

3. Використання дистанційних технологій. Онлайн-курси та платформи роблять освіту доступною для педагогів з різних регіонів, зокрема у важкодоступних або зруйнованих територіях.

Проблеми поточних моделей:

1. Неоднорідність рівня підготовки педагогів. Незважаючи на розвиток програм перепідготовки, все ще існує велика різниця в рівні підготовки фахівців, що створює труднощі в організації ефективного інклюзивного навчання.

2. Обмежений доступ до ресурсів. Педагоги, які проходять курси, часто стикаються з обмеженими можливостями отримання необхідних навчальних матеріалів або спеціалізованого обладнання для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

3. Низький рівень фінансування. Багато програм перепідготовки не мають достатнього фінансування для розширення, особливо в умовах війни, що знижує їх доступність для багатьох педагогів.

Враховуючи масштабні зміни, спричинені війною, заклади освіти, які готують педагогів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, стикнулися з низкою суттєвих труднощів.

По-перше, зниження доступності освітніх установ. Внаслідок бойових дій багато закладів освіти зазнали руйнувань або були вимушені припинити свою роботу на деякий час.

По-друге, переорієнтація на онлайн-формати навчання. Відсутність можливості для проведення очних занять призвела до того, що багато закладів освіти були змушені оперативно адаптувати свої програми для дистанційного формату. Однак, навіть незважаючи на це, значна частина педагогічних працівників не мала досвіду чи необхідних технічних навичок для ефективної роботи в онлайн-форматі, що ускладнювало процес перепідготовки.

По-третє, вплив на програму та зміст навчання. Перебудова освітніх програм в умовах воєнного стану потребувала врахування нових реалій, зокрема вимог до роботи з дітьми, які пережили травми війни, а також з дітьми, що стали внутрішньо переміщеними особами. Багато закладів були змушені швидко вносити зміни до своїх курсів, зокрема доповнюючи їх новими темами, які стосуються психологічної підтримки дітей в умовах війни, роботи з дітками з порушеннями психічного здоров'я через стрес, а також адаптації до навчання в умовах обмежених ресурсів.

В умовах воєнного стану дистанційне навчання стало одним з найбільш ефективних інструментів для перепідготовки фахівців

інклюзивної освіти. Воно дозволяє зберігати безперервність освітнього процесу, незважаючи на складні обставини та забезпечує доступ до сучасних навчальних матеріалів навіть у важкодоступних або небезпечних для навчання регіонах.

В умовах війни важливо не лише адаптувати національну систему перепідготовки, але й активно інтегрувати міжнародний досвід у галузі інклюзивної освіти. Застосування найкращих практик, накопичених іншими країнами, дозволить підвищити ефективність освітнього процесу та забезпечить максимальну підтримку для фахівців, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Це і обмін досвідом з міжнародними організаціями, і міжнародні програми перепідготовки і інтеграція інклюзивних підходів, які застосовуються в інших країнах (наприклад, в Канаді, Великій Британії, США), дозволить модернізувати навчання педагогів в Україні, зокрема через використання адаптивних технологій, диференційованого навчання, а також забезпечить доступ до спеціальних методичних матеріалів.

Однією з найбільших проблем, з якими стикається система перепідготовки фахівців інклюзивної освіти в Україні в умовах війни, є фінансові та організаційні труднощі.

Іншою значущою проблемою є адаптація навчальних матеріалів до нових умов, зокрема до вимог воєнного часу. Педагоги інклюзивної освіти, які мають працювати з дітьми, що пережили травми, а також з переміщеними особами, потребують спеціалізованих ресурсів, які б відповідали умовам війни.

В умовах воєнного стану в Україні виникає потреба в оперативному оновленні та адаптації навчальних матеріалів. Зокрема, важливо, щоб програми перепідготовки включали методики, спрямовані на роботу з дітьми, які пережили стресові ситуації, а також враховували зміни в організації навчального процесу через відсутність ресурсів або змінений режим роботи освітніх закладів.

Враховуючи обмеженість традиційних ресурсів, необхідно розробляти нові методичні матеріали, що відповідають вимогам онлайн-форматів, включають методи дистанційної роботи з дітьми з ООП та дозволяють адаптувати підхід до інклюзивного навчання в умовах обмежених ресурсів.

У часи криз, таких як війна, важлива роль у забезпеченні ефективної перепідготовки фахівців інклюзивної освіти належить державним органам. Система перепідготовки не може працювати ефективно без відповідної підтримки з боку урядових структур, що зумовлює необхідність розробки та впровадження спеціальних державних ініціатив і програм.

Державні органи повинні активно брати участь у створенні і регулюванні освітніх стандартів та програм перепідготовки педагогів. Це включає як оновлення навчальних матеріалів, так і визначення загальних вимог до якості та ефективності навчання. Особливо важливо створювати спеціалізовані стандарти для роботи з дітьми, які пережили війну, та забезпечити навчання педагогів адаптації до умов війни.

Створення комплексної програми підтримки педагогів у кризових умовах, яка включатиме психологічну допомогу, професійну перепідготовку та фінансову підтримку, є важливим кроком до стабільності в системі інклюзивної освіти в Україні.

Важливо залучати міжнародні організації для організації тренінгів та обміну досвідом з інклюзивної освіти. Міжнародне співробітництво дозволить покращити кваліфікацію педагогів, забезпечить доступ до кращих освітніх практик та новітніх технологій в галузі інклюзивної освіти.

Модернізація системи перепідготовки фахівців інклюзивної освіти в умовах воєнного стану є необхідним кроком для забезпечення високоякісної освіти для всіх дітей, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби. Попри труднощі, пов'язані з фінансуванням і організацією, впровадження дистанційних форматів навчання, підтримка педагогів через психологічні і матеріальні ресурси, а також розвиток співпраці з міжнародними організаціями є важливими напрямками модернізації цієї системи. Тільки завдяки комплексному підходу та підтримці на всіх рівнях можна створити ефективну і стійку систему перепідготовки, що відповідає сучасним вимогам і забезпечує високий рівень освіти навіть в умовах війни.

Література

1. Іванова О. М. Інклюзивна освіта в Україні: теорія та практика. Київ: Освітній портал. 2020.
2. Гусева І. В. Підготовка фахівців для інклюзивної освіти: сучасні тенденції та перспективи. Харків: Видавництво «Харків». 2019.
3. Сидорова, Л. В. Дистанційне навчання у часи війни: нові реалії. Львів: Видавничий дім. 2021.
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Підготовка педагогів для інклюзивної освіти в умовах воєнного стану. 2022. URL: <https://mon.gov.ua>
5. International Inclusive Education Network. *Global Best Practices in Inclusive Education*. New York: Inclusive Education Publishers. 2020.